

ב"ה

פרשת בהר בחוקותי

וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק
ואף את בריתי אברהם ...
ויקרא כו, מב.

"לכו אצל משה"

מובא במדרש-רבה^[1] "שעתידין ישראל לילך אצל אברהם ואומרים לו למדנו תורה, והוא אומר להם לכו אצל יצחק שלמד יותר ממני, ויצחק אומר לכו אצל יעקב ששימש יותר ממני, ויעקב אומר להם לכו אצל משה שלמדה מפי הקב"ה" – דלכאורה אינו מובן:^[2]

כיון שגם אברהם ויצחק יודעים מעלתו של משה שלמד תורה מפי הקב"ה – הרי במקום שאברהם יאמר "לכו אצל יצחק", ויצחק יאמר "לכו אצל יעקב", היה להם לומר מלכתחילה "לכו אצל משה שלמדה מפי הקב"ה?"

וקושיא זו היא גם על **ישראל** – למה הולכים אל אברהם לומר לו למדנו תורה (ואברהם שולח אותם ליצחק וכו' עד שבאים למשה), ואינם הולכים לכתחילה למשה שלמדה מפי הקב"ה?

יתירה מזה: נוסף לכך שמצד **הסברא** מוטב לילך לכתחילה למשה שלמד תורה מפי הקב"ה, הנה לאחרי **שמפורש להדיא במדרש** שסוף כל סוף ישלחו אותם למשה בגלל טענה צודקת, **והכל יודעים** את דברי המדרש, הן אברהם ויצחק, והן כל בני ישראל – הרי בודאי **שאיך** להציע לאברהם "למדנו תורה" בשעה שיודעים שלא יעשה זאת (וכמו כן אסור לאברהם לומר לכו אל יצחק, בידעו שיצחק לא יעשה זאת), כדאיתא בחולין^[3] "אל יסרהב אדם לחבירו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד", וכיוצא בזה, משום גניבת דעת?

ומה גם שמלבד האיסור דגניבת דעת, יש איסור נוסף בדבר – שפוגעים כביכול בכבודם של אברהם ויצחק ומזכירים את החסרון שלהם כביכול ביחס למשה רבינו (ועל-דרך הדין^[4] שאסור לומר "זכור מעשיך הראשונים")^[5].

אך העניין הוא – שאי אפשר לילך למשה ללמוד תורה מפיו, ללא הקדמת הלימוד מפי האבות. ולכן צריכים לילך תחילה לאברהם, ואברהם נותן להם ממדריגתו, אלא שאחר כך אומר להם שאין זה מספיק עדיין, וצריכים לילך גם ליצחק, ועל-דרך-זה בנוגע ליצחק ויעקב. ורק לאחר שלומדים ומקבלים מהאבות אזי יכולים לילך וללמוד ממשה שקיבל התורה מפי הקב"ה.

וכן הוא בעבודת האדם – שכדי שלימוד התורה יהיה כדבעי צריכה להיות הקדמת עבודת האבות:

איתא בגמרא^[6] "אבא בנימין אומר . . . על תפילתי שתהא לפני מטתי", "נזהרתי שלא לעשות במלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שאקרא קריאת-שמע ואתפלל"^[7] והיינו, לפי^[8] שבשביל השגת לימוד התורה צריך להיות ענין של זיכוך תחילה, וזיכוך זה נעשה על ידי עבודת התפלה.

... כיון שקודם התפלה נמצא האדם במעמד ומצב ד"נשמה באפו"^[9] ורק לאחר התפלה מתפשטת הנשמה בכל הגוף בגלוי, ולכן, דוקא לאחר התפלה, ובפרט ברכת חונן הדעת (התחלת שתי-עשרה הברכות האמצעיות), יכולה להיות ההשגה בתורה כדבעי.

וכמו כן צריכה להיות הכנה לתפלה – על-ידי נתינת צדקה, כדאיתא בגמרא^[10] "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, שנאמר^[11] אני בצדק אחזה פניך".

ונמצא, שסדר העבודה הוא צדקה תפלה ותורה. וזהו ענינם של שלֵש האבות אברהם יצחק ויעקב^[12]: **אברהם**, שעבודתו היתה בגמילות חסדים – קו החסד, צדקה. **יצחק**, שעבודתו היתה בחפירת בארות, העלאה מלמטה למעלה – קו הגבורה, תפלה. ו**יעקב** – קו האמצעי, תורה.

ובתורה גופא ישנם שתי מדריגות – דרגת התורה דיעקב, ודרגת התורה דמשה, כידוע שיעקב ומשה ענינם אחד, אלא שיעקב מלבר ומשה מלגאו.^[13]

והענין בזה:

בתורה גופא – ישנם ענינים שנקבעו לאומרם בכל יום בנוסח התפלה, כמו המימרא ד"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", שזהו חלק התפלה ששייך לתורה. אבל, עניני התורה שחוזרים ואומרים בכל יום, אינם עיקר הענין דלימוד התורה, כיון שלימוד התורה צריך להיות באופן ד"לאפשא לה"^[14].

ועוד זאת, שגם בהלימוד באופן ד"לאפשא לה" יש שתי מדריגות: (א) השגת התורה שבאה על-ידי יגיעת האדם, (ב) ולאחרי זה ניתוסף גם מה שנותנים לו מלמעלה. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל "יגיעת ומצאת תאמין" – דלכאורה, הרי מציאה באה בהיסח הדעת^[15], ומהי שייכותה לענין היגיעה? – כי, לאחרי שמתייגע עד מקום שיד שכלו מגעת, אזי נותנים לו מלמעלה שלא לפי ערך יגיעתו, באופן של מציאה^[16]. וזהו גם החילוק בשבין התורה דיעקב להתורה דמשה.

קטע משיחת כ"ף מנחם-אב, ה'תשח"י רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ח"ג ע' 229.

- [1] שמות ספ"ב.
[2] ועד"ז יש להקשות בדברי הגמרא (פסחים קיט, ב) "עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים . . . לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, אומר לו ליצחק טול וברך כו', אומר לו ליעקב כו', למשה כו', ליהושע כו', אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך".
[3] צד, א. וראה רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ו. טוש"ע חו"מ סרכ"ח ס"ו. שו"ע אדה"ז שם הל' אונאה וגניבת דעת סי"ד.
[4] ב"מ נח, ב (במשנה). וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ז. הל' מכירה פי"ד הי"ג. טוש"ע שם ס"ד. שו"ע אדה"ז שם סכ"ח.
[5] בענין זה נזכרו גם דברי הגמרא במסכת תענית. – ולהעיר מתענית ט, רע"ב: "רב שימי בר אשי הוה שכיח קמי דרב פפא הוה מקשי לי' טובא . . . שמעי' דאמר רחמנא ליצילן מכיסופא דשימי, קביל עלי' שתיקותא ותו לא אקשי לי'".
[6] ברכות ה, ב.
[7] פרש"י שם.
[8] ראה גם לקו"ת ברכה צו, ב.
[9] ישעי' ב, כב. וראה ברכות יד, א. לקו"ת פינחס עט, ד. ובכ"מ.
[10] ב"ב יו"ד, א.
[11] תהלים יז, טו.
[12] ראה זה"א ר"פ ויצא (בס"ת). מג"ע אופן רנ (בסופו), ועה"ת ר"פ לך לך. ועוד.
[13] ראה תקו"ז תי"ג (כט, א).
[14] ראה זה"א יב, ב. תו"א מקץ לט, ד.
[15] סנהדרין צז, א.
[16] ראה גם מכתב כ"ה מנ"א שנה זו (אג"ק ח"ז ע' שיא): "וכמבואר בהתועדות כאן, שלא נאמר השגת והבנת, שהרי בזה אין חידוש, אלא שהתורה מבטיחה שתהי' ההצלחה באופן של מציאה, שלכאורה אין מבינים איך זה אפשר להיות כ"כ למעלה מערך וק"ל".

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה